

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมือง
แก่เยาวชนประชาธิปไตย

**Roles of the Secretariat of the House of Representative in Promotion of Political
Development to Democratic Youths**

พิสิฐชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์*

รุ่งพงศ์ ชัยนาม** สุจิตรา หังสพฤกษ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2) ศึกษาผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย ตลอดจนแนวทางการดำเนินการต่อไปในอนาคต (3) ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย (4) เปรียบเทียบความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยที่มีเพศ อายุ ที่แตกต่างกัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และใช้การวิจัยเชิงปริมาณประกอบกัน ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการเยาวชนประชาธิปไตย จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในลักษณะเชิงอุปนัยและพรรณนา

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนประชาธิปไตย จำนวน 360 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมือง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) ผลการดำเนินการพบว่าเยาวชนประชาธิปไตยมีพัฒนาการทางการเมืองที่ชัดเจน และมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของไทย (3) ความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองฯ อยู่ในระดับมาก (4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองฯ พบว่าเพศและอายุของเยาวชนประชาธิปไตยที่แตกต่างกันมีความเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ บทบาท การส่งเสริม การพัฒนาการเมือง การเรียนรู้ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง
เยาวชนประชาธิปไตย

*นักศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***รองศาสตราจารย์ประจำสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of the individual study were to: (1) study the roles of promotion of the political development to democratic youths of the secretariat of the house of representative, (2) study the work performance, problems and difficulty of the secretariat of the house of representative in promotion of the political development to democratic youths including practical guidelines in future, (3) study the democratic youths' opinion regarding the roles of the secretariat of the house of representative in promotion of the political development to democratic youths, (4) compare the democratic youths' opinion regarding the roles of the secretariat of the house of representative in promotion of the political development to democratic youths having different sex and age.

The study is a qualitative research in main ant quantitative research with the representative sample of 8 of political officials and government officials who have a responsibility of democratic youth project to be interviewed in deep. To analyze the information will be used through content analysis and this study is presented by quantitative descriptive analysis method with the representative sample of 360 democratic youths by means of randomly selection of the representative sample. Questionnaires are used as a mechanism of statistical information: percentage, average and t-test.

On the basis of the results of this research, it can be concluded that: (1) the secretariat of the house of representative has the roles of promotion of political studies and participations, (2) it found from the work performance that democratic youths have developed their political knowledge and have an important role to the political development in Thailand, (3) the democratic youths' in promotion of the political development to democratic youths of the secretariat of the house of representative is at excellent level, (4) for comparison of the democratic youths' opinion regarding the roles of the secretariat of the house of representative in promotion of the political development to democratic youths, it found that the democratic youths' different sex and age are not materially different.

Keywords: Roles, Promotion, Political development, Political study, Participation in politics

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถือเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการปกครองจากระบอบที่ยึดถือบุคคลเป็นหลักมาเป็นการยึดถือกฎหมายแทน และเปลี่ยนจากหลักการที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองมาเป็นระบบประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง ดังนั้น ภายใต้ระบบการปกครองใหม่นี้ความเป็นประชาธิปไตยย่อมขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญที่เป็นกติกากำหนดโครงสร้างและกระบวนการปกครอง ตลอดจนบทบาทของประชาชนในการปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กระทำผ่านพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาล

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญทั้งที่เป็นฉบับถาวรและชั่วคราว โดยฉบับชั่วคราวเป็นการตราขึ้นโดยคณะผู้ยึดอำนาจการปกครอง ซึ่งคณะดังกล่าวจะยกเลิกรูปแบบและกระบวนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเช่น ยกเลิกสภาผู้แทนราษฎรหรือห้ามพรรคการเมืองทำกิจกรรมทางการเมือง ไม่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองจำกัดเสรีภาพของสื่อสารมวลชน เป็นต้น ในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับถาวร จะมีการดำเนินการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย โดยรัฐบาลจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมทางการเมือง สำหรับขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ สำหรับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจแบ่งได้ 3 ยุคสมัย (นิคม รัฐอมฤต 2550: 29) ตามลักษณะของกลุ่มพลังทางสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมือง ดังนี้

1. ยุคอำมาตยาธิปไตย พ.ศ.2475 – 2516
2. ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ พ.ศ.2516 – 2535
3. ยุคธนาธิปไตย พ.ศ.2535 – ปัจจุบัน

ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 เป็นต้นมา กิจกรรมการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองได้กระทำอย่างรอบด้าน นับตั้งแต่การแก้ไขโครงสร้างการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การขยายตัวของภาคประชาสังคม การแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 ได้กระทำในหลายประเด็นต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นับว่าเป็นการพัฒนาการเมืองอีกขั้นในแง่ของการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การขยายบทบาทของประชาชนในทางการเมือง โดยเปลี่ยนรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น นอกจากนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยให้ความเจริญก้าวหน้า จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเมืองไทย รวมทั้งมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานของรัฐ แต่การดำเนินการตามแผนดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการพัฒนาการเมือง ได้มีการดำเนินการ โดยกลไกฝ่ายรัฐสภาอยู่ในระดับหนึ่ง กล่าวคือได้มีการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้าใน พ.ศ.2541 ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยจัดการฝึกอบรมผู้นำ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ทางการเมือง ข้าราชการ ผู้บริหารภาคเอกชน นอกจากนี้ ยังจัดทำโครงการอบรมและเผยแพร่ความรู้เรื่องการเมือง การปกครองให้กับองค์กรทางการศึกษา และประชาชนในระดับท้องถิ่น รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์กิจกรรมร่วมรัฐสภา ประชาสังคมในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นเครือข่ายในการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและ สนับสนุนกิจกรรมในท้องถิ่น

สำหรับการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองของสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถือว่าเป็นบทบาทหนึ่งในการในการดำเนินการเพื่อเผยแพร่ ปลุกฝังค่านิยมการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ของเยาวชนไทยที่มีต่อประเทศและจะเป็นผู้นำในระบอบประชาธิปไตยของประเทศในอนาคตจึงได้จัดโครงการเยาวชนประชาธิปไตย ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนสนใจศึกษาหาความรู้ และติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ตลอดจนข่าวสารความรู้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศ ตลอดจนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปขยายผลรวมถึงสร้างเครือข่ายเยาวชนประชาธิปไตยเพื่อเผยแพร่ความรู้ ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้และเพื่อสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต

บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยถือเป็นบทบาทที่สำคัญบทบาทหนึ่งในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นและแพร่หลายในประเทศ ทั้งยังเป็นการปลุกฝังค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยว่ามีบทบาทในด้านใดบ้าง ตลอดจนการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย ตลอดจนแนวทางการดำเนินการต่อไปในอนาคต
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยที่มีเพศ อายุ ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และใช้การวิจัยเชิงปริมาณประกอบกัน ในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนิน โครงการชุมชนประชาธิปไตย จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะสอบถามถึง บทบาท กระบวนการ ผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริม การพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตย ตลอดจนแนวทางการดำเนินการต่อไปในอนาคต ส่วนการวิเคราะห์ ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในลักษณะเชิงอุปนัยและการพรรณนา สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ นั้นจะศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนประชาธิปไตย จำนวน 360 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบ บังเอิญ ทั้งนี้แบบสอบถามจะถามเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสำนักเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตย แล้วจึงนำผลการวิจัยมาศึกษา วิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาทำการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีประกอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งข้อคิดเห็นและบทสรุปที่ต้องการ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในลักษณะเชิง อุปนัย และพรรณนา เพื่อแสวงหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของชุมชน ประชาธิปไตย โดยทำการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยที่มี ต่อบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยทำการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมายของคะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นตัวแปรสองตัวจะใช้ ค่า t-test โดยการหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จากการศึกษาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยทั้ง 2 บทบาท ดังนี้ คือ

1) บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนประชาธิปไตยให้มีอุดมการณ์ ความศรัทธาต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และในการให้การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนการเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นซึ่งโดยหลักการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นจะมุ่งเน้นถึงบทบาทและคุณค่าของประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การยึดหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน หลักความเสมอภาค หลักการเคารพในสิทธิเสรีภาพ หลักการรับฟังเสียงข้างมาก และหลักกฎหมายเป็นสำคัญสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำหลักสูตร การให้การศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสร้าง และพัฒนาทัศนคติ ค่านิยมของเยาวชนประชาธิปไตย บทบาทดังกล่าวของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรนี้เป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นรูปธรรม โดยก่อนหน้านี้เยาวชนประชาธิปไตยอาจมีการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านการรับรู้ด้วยความรู้สึทางอารมณ์

นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรยังมีส่วนในการสร้างทัศนคติความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการต่อสู้ทางการเมืองที่ได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษร และยังทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านค่านิยม ตลอดจนทัศนคติที่ตอบสนองต่อการดำรงอยู่ โดยการสร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การให้เยาวชนประชาธิปไตยกล่าวคำปฏิญาณให้จงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สำหรับกระบวนการที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองมี 2 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนโดยตรง (direct learning) หรือการปลูกฝังหล่อหลอม (indoctrination) เป็นการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองที่เกิดจากการตั้งใจสอนและมีการวางแผนการสอนที่แน่นอน ซึ่งทำโดยผ่านหลักสูตร 2) การเรียนรู้โดยอ้อม (indirect learning) เป็นการเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ เช่น ได้รับความรู้จากการพูดคุยกับเพื่อน สนทนากับเจ้าหน้าที่ โดยกระบวนการดังกล่าวไม่มีการวางแผนหรือกำหนดหลักสูตรที่แน่นอน และมีลักษณะไม่เป็นทางการ ซึ่ง Almond กล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงและโดยอ้อมมีอิทธิพลต่างกัน กล่าวคือการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เรียนรู้ทางการเมืองทางอ้อมนั้นน่าจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่า เพราะสามารถทำได้โดยตัวการ (Agent) หลายตัวการได้แก่ กลุ่มเพื่อน ฯลฯ ยวชนประชาธิปไตยมีพัฒนาการของการเรียนรู้ทางการเมืองโดยแบ่งออกเป็นในระดับพื้นฐานของการเรียนรู้ ยวชนประชาธิปไตยได้เรียนรู้ด้าน ความผูกพัน การให้ความเชื่อถือ และความจงรักภักดีต่อประเทศและชุมชน เรียนรู้ว่าตนเอง เป็นสมาชิกของชนชาติใด พวกใดคือพวกของตน ซึ่งในระดับนี้ยวชนประชาธิปไตยผ่านการ เรียนรู้มาแล้วจากสถาบันครอบครัวและโรงเรียน และต่อมาเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมโครงการยวชน ประชาธิปไตย ยวชนประชาธิปไตยได้ผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองจากสำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร ซึ่งช่วยพัฒนาทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันและโครงสร้างทาง การเมือง ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมือง และจะส่งผลให้ยวชนประชาธิปไตยมีทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนและเฉพาเจาะจงต่อผลลัพธ์ต่าง ๆ ของระบบการเมือง (Frederick, 1970: 31) เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยลักษณะเฉพาะทางการเมืองของบุคคล โดยทั่วไปจะก่อตัวขึ้นอย่างมั่นคงและก้าวเข้าสู่สภาพวุฒิภาวะทางการเมือง (political maturation) คือมีความสามารถที่จะสร้างแนวความคิดและมีความเข้าใจต่อประสบการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

2) บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร จากการศึกษาพบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่มีบทบาท ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ยวชนประชาธิปไตยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนการสร้างเครือข่าย ประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม โดยปรากฏผลงานที่มีส่วนในการส่งเสริม ขับเคลื่อนการ ดำเนินการทางการเมือง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวของยวชนประชาธิปไตยนี้สอดคล้องกับ แนวคิดของมิลแบรธ และโกเอล ที่กล่าวว่า (อ้างในชัชวาล ทัดศิวิธ 2551: 16) การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นบรรดากิจกรรมทางการเมืองทั้งหลายของประชาชนแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลหรือสนับสนุนรัฐบาลและ การเมือง ไม่เฉพาะแต่กฎเกณฑ์ที่ประชาชนติดตามอยู่ เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อผลผลิตทางการเมือง แต่ยังรวมถึง กิจกรรมที่สนับสนุนและกระทำอย่างเป็นพิธีด้วย ทั้งนี้ กิจกรรมสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยนี้เป็น กิจกรรมที่ยวชนประชาธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับ ต่าง ๆ อาทิ สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรม ทางการเมืองนั้น โดยหลักแล้วเป็นกิจกรรมการรณรงค์การปกครองในระบอบประชาธิปไตยใน หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดค่ายฝึกอบรม การให้ความรู้ในเรื่องของประชาธิปไตย เป็นต้น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นการถ่ายทอดและส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือมีวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่เยาวชนประชาธิปไตยดำเนินการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและชัดเจน เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ เข้าร่วมและเข้าใจถึงการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ นอกจากนั้นยังต้องมีกิจกรรมเป้าหมายที่มีรูปแบบและลักษณะที่แน่นอน และยังมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมซึ่งถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรยังส่งเสริมให้เยาวชนประชาธิปไตยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยเยาวชนประชาธิปไตยได้รับการโปรดยกให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี 2549 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556: ออนไลน์) จากกรณีนี้สอดคล้องกับความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทความเรื่อง “Political Participation Crisis of the Political Process” ซึ่งแวนเนอร์ นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้ทำการรวบรวมโดยได้นิยามไว้ตอนหนึ่งว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือเรียกร้องกับผู้นำของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ได้ เช่น การชุมนุมคัดค้านหรือสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล การออกเสียงประชามติ หรือการวัดประชามติ หรือการทำโพล สำรวจความคิดเห็น (polling) อันจะมีผลต่อการคัดค้านหรือสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลและสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลซึ่งผู้แทนของเยาวชนประชาธิปไตยที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจึงมีส่วนที่สนับสนุนรัฐบาลไทยในขณะนั้น และเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องของการออกกฎหมายสำคัญของประเทศนั้นกลุ่มของเด็กและเยาวชนยังถูกจำกัดซึ่งสังเกตได้จากที่หนึ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับ

2. ผลการดำเนินการ ปัญหา และอุปสรรค ในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผลการดำเนินโครงการเยาวชนประชาธิปไตย โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรนั้น จากการศึกษาพบว่า เยาวชนประชาธิปไตยมีการพัฒนาทางการเมืองที่ชัดเจนโดยปรากฏผล ดังนี้

เยาวชนประชาธิปไตย มีความสำนึกทางการเมืองอันเกิดจากการอบรมกล่อมเกลและการเรียนรู้ทางการเมือง โดยมีสถาบัน คือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตัวแทน (agents) คือเยาวชนประชาธิปไตย มีกลไก (mechanism) วิธีการที่จะช่วยให้บุคคลมีทัศนคติ ความรู้ ค่านิยม ความรู้ความเข้าใจ วิธีการดังกล่าวนี้เป็นการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2545 เป็นการฝึกอบรมทั้งภาคเนื้อหาสาระและภาคประสบการณ์ ตลอดจนมีการปรับปรุงกลไกและวิธีการให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม ซึ่งกระบวนการอบรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

กลุ่มেলাและเรียนรู้ทางการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะนำไปสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนประชาธิปไตย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกรอบมกล่อมเกลารวมทางการเมืองโดยผ่านสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ยังมีลักษณะของการปลูกฝังเรื่องของอำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตย เด็กนักเรียนไม่ชอบแสดงออก ไม่ชอบโต้แย้งครูอาจารย์ แม้แต่ในระดับมหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษาก็ไม่มีการแสดงออกในลักษณะของการโต้แย้งกับอาจารย์อย่างที่ควรจะเป็น (สุจิต บุญบงการ 2537: 70-71)

ในส่วนของหลักสูตรของโครงการชุมชนประชาธิปไตยมีการปลูกฝังให้ชุมชนประชาธิปไตยเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างเต็มที่ การให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ตามระบอบประชาธิปไตย และการให้ชุมชนประชาธิปไตยได้เรียนรู้และสัมผัสจากการศึกษานอกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งเป็นการช่วยปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่การศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาจะยังไม่ได้มีการปลูกฝังให้เด็กมีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ระบบการเมืองต้องมีความเป็นประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องยาวนานพอที่จะเป็นตัวอย่างให้เห็นได้ ที่ผ่านมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่ค่อยมีเสถียรภาพความมั่นคง และบางส่วนก็ไม่ได้เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ สำหรับในการแบ่งการสั่งสอนให้ชุมชนประชาธิปไตยมีความเลื่อมใสศรัทธาในประชาธิปไตย ทางสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำได้อย่างเต็มที่ ในอดีตที่ผ่านมาสิ่งที่ทางสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำหรือเน้นจะเป็นเรื่องของการมุ่งให้ชุมชนประชาธิปไตยมีความเลื่อมใสในเรื่องของการรักชาติ ภูมิใจในชาติ เลื่อมใสในสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งในแง่ปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ทำการปลูกฝังให้ชุมชนประชาธิปไตยมีจิตสำนึกต่อเรื่องดังกล่าวควบคู่ไปกับเรื่องของการพัฒนาทางประชาธิปไตยไปด้วย

บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองของชุมชนประชาธิปไตยยังได้มีการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมือง โดยปรากฏออกมาในรูปแบบของวัตถุประสงค์หลักของโครงการ โดยต้องการให้ชุมชนประชาธิปไตยมีวิสัยทัศน์ วิถีความคิด วิถีชีวิต คุณธรรม จิตสำนึกและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนประชาธิปไตยตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง การดำเนินชีวิตตามรอยเบื้องพระยุคลบาท และการประพฤติตนในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และการให้ชุมชนประชาธิปไตยสามารถขยายผลการสร้างเครือข่ายชุมชนประชาธิปไตยหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีคำขวัญชุมชนประชาธิปไตยที่ว่า ชีวิตที่มีค่า คือชีวิตที่มีคุณธรรม วัตถุประสงค์และคำขวัญที่ปรากฏนี้เป็นอุดม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

การณที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเรียกร้องให้ยุวชนประชาธิปไตยยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มชนที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังที่มุ่งไว้ ดังนั้น จากการศึกษาอุดมการณ์และคำขวัญที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้นั้น มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นอุดมการณ์ที่ยึดถือสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลักเพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมของความสมานฉันท์และความชอบธรรมของระบบการเมือง
- 2) เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังด้อยโอกาสและคุณภาพชีวิตยังไม่เท่าเทียมกัน
- 3) เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ยึดหลักประชาธิปไตยและสันติวิธี เพราะอุดมการณ์ทางการเมืองนี้ ในการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น ต้องยอมรับความคิดเห็นจากคนส่วนใหญ่ ซึ่งปัจจุบันอุดมการณ์ทางการเมืองของไทยยังคงมีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นที่ถือว่ามีส่วนเกื้อกูล สนับสนุนต่อการเมือง ต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบันอย่างมาก

นอกจากนี้การส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรยังมีส่วนในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้กับยุวชนประชาธิปไตยอีกด้วย โดยยุวชนประชาธิปไตยที่เข้าร่วมโครงการนี้มีความสนใจการเมืองการปกครอง หรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่แล้วจึงทำให้ยุวชนประชาธิปไตยมีความสนใจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ขณะเดียวกันก็เห็นว่าการเมืองการปกครองเป็นเรื่องของทุก ๆ คน นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่าประชาชนมีสิทธิในการกำหนดตัวผู้ปกครองและนโยบายของรัฐบาลจะต้องดำเนินตามความต้องการของประชาชน กิจกรรมสร้างเครือข่ายยุวชนประชาธิปไตยจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ยุวชนประชาธิปไตยพยายามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยเริ่มจากสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้นคือการขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองของยุวชนประชาธิปไตยที่มีลักษณะยืดหยุ่น หรือมีความสามารถในการปรับตัว (adaptability) มีความสลับซับซ้อน (complexity) มีความเป็นอิสระ (autonomy) และมีความเป็นปึกแผ่น (coherence) ที่สามารถควบคุมการขยายตัวของความร่วมมือทางการเมือง ตลอดจนสามารถที่จะส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการเมืองในทัศนะของ Huntington (1968: 34-35) คือการสร้างสถาบันทางการเมือง เพื่อสร้างระเบียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งหากแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นได้จริงจะทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาทางการเมืองของประเทศมีพัฒนาการ เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหลากหลายระดับ โดยเฉพาะในส่วนของเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

กระบวนการพัฒนาการเมืองไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวของฮันติงตันเป็นส่วนที่สนับสนุนให้เกิดขึ้นของสถาบันทางการเมืองโดยมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ขับเคลื่อนและดำเนินการเป็นไปอย่างมีเหตุผล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการมีสถาบันจะเป็นที่หล่อหลอมให้บุคคลต่าง ๆ มีจิตสำนึกทางการเมืองอย่างแท้จริง มิใช่การใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาทางการเมือง จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ประสบปัญหาชะงักงัน ซึ่งฮันติงตัน เน้นการทำให้ระบบการเมืองสามารถแก้ปัญหาความวุ่นวายอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ได้ จะต้องสร้างให้ระบบและสถาบันมีลักษณะของ “ความเป็นสถาบัน” (Institutionalization) ด้วยลักษณะเช่นนี้เท่านั้น ระบบหรือสถาบันทางการเมืองจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกลั่นกรองการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างดีนอกจากนี้ ความเป็นสถาบันยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก (Huntington, 1968 : 12-24) เช่น ความสามารถในการปรับตัว (adaptability) การมีองค์การที่ซับซ้อน (complexity) การมีความเป็นกลุ่มก้อน (coherence) และความเป็นอิสระ (autonomy) ลักษณะเช่นนี้จะทำให้สถาบันสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น เมื่อพิจารณาการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองในชุมชนประชาธิปไตยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแล้ว พบว่าโครงการชุมชนประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับแนวคิดของฮันติงตัน กล่าวคือ ชุมชนประชาธิปไตยมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในหลากหลายลักษณะ เช่น สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีลักษณะแบบเบ็ดเสร็จ ในช่วงของการรัฐประหารในปี 2549 ซึ่งมีได้สร้างปัญหาให้กับชุมชนประชาธิปไตยในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเมือง ชุมชนประชาธิปไตยเริ่มมีความซับซ้อน เนื่องจากชุมชนประชาธิปไตยมีการดำเนินโครงการในลักษณะของคณะกรรมการที่ประกอบด้วย คณะกรรมการรุ่น คณะกรรมการภาค และคณะกรรมการชุดใหญ่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวของชุมชนประชาธิปไตยเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นจากจำนวนผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการและจัดทำกิจกรรมขยายเครือข่าย นอกจากนั้นชุมชนประชาธิปไตยยังแสดงถึงความเป็นเอกภาพและความเป็นหมู่คณะ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนประชาธิปไตยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมทั้งของรุ่นเดียวกันเอง ของภูมิภาค และระดับประเทศ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังขาดความเป็นอิสระโดยยังอยู่ภายใต้การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐคือ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนนี้จึงยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนประชาธิปไตยให้เป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง

3. ความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จากการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตย จำนวน 360 คน พบว่าชุมชนประชาธิปไตยเห็นว่าสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยโดย

รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าชุมชนประชาธิปไตยเห็นว่ามียุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีบทบาทในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$)

ความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริม

การเรียนรู้ทางการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรพบว่าชุมชนประชาธิปไตยมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อชุมชนประชาธิปไตยเห็นว่ามียุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่องมีการศึกษาผลงานด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในต่างประเทศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

ความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่าชุมชนประชาธิปไตยมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ 1) เรื่องการสร้างช่องทางให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น ๆ ข้อ 4) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสาธารณะของชุมชนประชาธิปไตยในชุมชน ข้อ 7) การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนชุมชนระหว่างประเทศ และข้อ 10) ส่งเสริมให้ชุมชนประชาธิปไตยได้ทำงานเผยแพร่ประชาธิปไตยร่วมกับหน่วยงาน บุคคลต่าง ๆ ในระดับประเทศ ชุมชนประชาธิปไตยเห็นว่ามียุทธศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตย

1) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยตามเพศพบว่าชุมชนประชาธิปไตย เพศชายและเพศหญิงมีความเห็นว่า บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าชุมชนประชาธิปไตย เพศชายและเพศหญิงมีความเห็นว่า บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนประชาธิปไตยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่ชุมชนประชาธิปไตยตามอายุ พบว่าชุมชนประชาธิปไตย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

อายุ 15 – 25 ปี และอายุมากกว่า 25 ปี มีความเห็นว่า บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเยาวชนประชาธิปไตย อายุ 15 – 25 ปี และอายุมากกว่า 25 ปี มีความเห็นว่า บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค และเพื่อต้องการทราบว่าเยาวชนประชาธิปไตยมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของเยาวชนประชาธิปไตย

สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่หลักในการตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามและการเสนอญัตติ การมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และอำนาจในการให้ความเห็นชอบในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาแล้ว และยังมีบทบาทในการเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้องให้แก่บุคคลต่าง ๆ ให้รับทราบเพื่อให้เกิดการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องในเรื่องบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย จึงมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ระดับนโยบาย ควรผลักดันให้เยาวชนประชาธิปไตยดำเนินการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อให้เยาวชนประชาธิปไตยมีบทบาทในการปฏิรูปการเมืองไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมของบุคคลเป็นสำคัญ
- 2) ระดับปฏิบัติการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่เยาวชนประชาธิปไตย นอกจากนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนสามารถนำ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัยไปใช้ในการดำเนินงาน การปรับปรุง การส่งเสริมการพัฒนาการเมืองแก่บุคคลในระดับต่าง ๆ ในสังคมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขณะที่มีการอบรมโครงการชุมชนประชาธิปไตยในแต่ละรุ่นเพื่อที่จะได้สังเกตบทบาทของชุมชนประชาธิปไตยในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาใช้ในการดำเนินการสร้างเครือข่าย
- 2) ควรมีการศึกษายบทบาทของชุมชนประชาธิปไตยในการเผยแพร่ประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของชุมชนประชาธิปไตยภายหลังจากการฝึกอบรมชุมชนประชาธิปไตย
- 3) การกำหนดหลักสูตรของโครงการชุมชนประชาธิปไตยควรมีการบูรณาการความรู้ในหลากหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพล ทอรรถธรรมาธิ (2519) *การเมืองและประชาธิปไตยของไทย* กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ
ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555, 3 ธันวาคม) สัมภาษณ์
โดย พิสิษฐชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กัมภีร์ ดิษฐากรณ์ (2555, 23 พฤศจิกายน) ที่ปรึกษาด้านระบบนิติบัญญัติ สภาผู้แทนราษฎร
สัมภาษณ์โดย พิสิษฐชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์ สถาบันวิทยรัฐสภา
จรรยา สุภาพ (2519) *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย: เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผน ใหม่*
กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
ชัชวาล ทัดศิวัช (2551) “ความไว้วางใจกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง” *รัฐสภาสาร* 56, 11 : 7-80
ชวนะ ภวานันท์ (2525) “ความสำคัญทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม
ผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณี เขตเทศบาลตำบล โนนสูง
นครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถวิล บุรีกุล (2548) *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ธารินทร์ จันทราพิพย์ (2526) “บุคลิกภาพและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจ”
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิยม รัฐอมฤต (2550) *สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มการบริหารเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและ
สังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์* นนทบุรี สถาบันพระปกเกล้า
_____. (2540) *การเมืองไทย พัฒนาการ ปัญหาและแนวทางแก้ไข* กรุงเทพฯ เอื้ออาทร
บรรศักดิ์ อูวรรณโณ (2545) *การสร้างธรรมาภิบาล (Good Government) ในสังคมไทย* นนทบุรี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

สถาบันพระปกเกล้า

บรรลือ สุกใส (2549) “บทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทางการเมืองการปกครอง ท้องถิ่น”

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พรรณพร สินสวัสดิ์ (2554) 10 ปีเยาวชนประชาธิปไตย: เครือข่ายแห่งรัฐสภา.. กรุงเทพมหานคร

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุดดีพันธ์ (2526) การเมืองของเด็ก: กระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง
กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาการพิมพ์

พวงศักดิ์ พลกุล (2555) “บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ

ประชาธิปไตย: กรณีศึกษาในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ ปริญญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นายพิฑูร พุ่มหิรัญ (2555, 30 พฤศจิกายน) อดีตเลขาธิการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สัมภาษณ์โดย นายพิสิฐชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์

พิธิ อุปาดิก (2548) “ศาลปกครองกับการพัฒนาการเมืองการปกครองไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มธุรส สว่างบำรุง (2552) จิตวิทยากับพฤติกรรมมนุษย์ เชียงใหม่ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ยุทธการ ห้าวหาญ (2552) “การเมืองภาคประชาชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย: ศึกษากรณีสมัชชา

คนจน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช”

ลินดา สมประสงศ์ (2548) “บทบาทผู้นำการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับการพัฒนาการเมืองใน

ระบอบประชาธิปไตย” วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วัชรินทร์ ปัญญาประเสริฐ (2538) “พุทธศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย”

วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิสุทธิ โพธิ์แทน (2550) แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

พลอากาศตรี วันชาติ เนตรานนท์ (2547) “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุค

ปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ศุภลักษณ์ อุปลานัติ (2552) “การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาตาม

ความเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2542) การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา กรุงเทพมหานคร เสมาธรรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- สมยศ สมมาตร (2548) “บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล (2555, 19 พฤศจิกายน) อดีตรองประธานสภาผู้แทนราษฎร สัมภาษณ์ โดยนายพิสิฐ
ชัย รักเกียรติ อ่อนสิงห์ ที่ทำการพรรคชาติไทยพัฒนา
- สมศักดิ์ หนูสนิท (2549) “การพัฒนาการเมืองสู่ความเป็นประชาธิปไตยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร
กับการเมืองไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สถิต นิยมญาติ (2524) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สิทธิพันธ์ พุททหนู (2543) *แนวทางการศึกษารัฐศาสตร์* กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุจิต บุญบงการ (2546) *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐในระบอบประชาธิปไตย :*
พื้นฐานทฤษฎีว่าด้วยรัฐและสังคม กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544) *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่* กรุงเทพมหานคร ชีระป้อมวรรณกรรม
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2552) *เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการยุวชน
ประชาธิปไตยประจำปี 2552* กรุงเทพมหานคร สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- อุษณีย์ ฉัตรนันทน์ (2517) “แนวทางการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการ Political Socialization” *รัฐศาสตร์นิเทศ* (มกราคม –
มีนาคม)
- เอกศักดิ์ ยุทธะนันท์ (2548) “การศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบของกิจกรรมเพื่อการปลูกฝังทัศนคติและวิถีชีวิตสำหรับ
ชุมชนประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Dennis F. Thompson. (1970). *The Democratic Citizen: Social Science and Democratic Theory in
the Twentieth Century*. USA: Cambridge University Press.
- Gabriel Almond, and G.Bingham Powell, Jr. (1966). *Compative Politics: A Development
Approach*. Boston: Little Brown.
- Huntington, Samuel P. (1968). *Political order in Changing Socities*. New Haven Conn: Yale
University Press.
- Huntington, S.P. and Dominguez, J.I. (1975). *Political Development*. F.Greenstein and N.Polsby
(eds) *Handbook of Political Science: Volume 3, Macropolitical Theory*, MA: Addison-
Wesley.
- Leonard Binder, et al. (1971). *Crises and Sequences in Political Development*. Princeton, NJ:
Princeton University Press.
- Lovell, R.B.,(1980). *Adult Learning*. New York: John Wiley&Sons, Inc.
- Manheim, Jarol B (1983). *Biology and Political Socialization: The Cognitive Connection
Politics and the life Science*.
- Pye, Lucian W. (1966). *Aspects of Political Development*. Little brown and company.
- Rush, Michael, and Althoff, Philip. (1971). *Introduction to Political Sociology*. Berkeley:
Western Printing Press.
- Ted Tapper. (1971). *Young People and Society*. Faber&Faber: NULL edition
(<http://www.parliament.go.th>) Retrieved December 20, 2013